

TARPTAUTINIS BESTSELERIS

STEFANIA AUCI
**SICILIJOS
LIŪTAI**

FLORIJŲ ŠEIMOS SAGA I

ROMANAS

baltos lankos

Stefania Auci

Sicilijos liūtai

Florijų šeimos saga I

romanas

Iš italų kalbos vertė Ieva Frigerio

baltos lankos

Prologas

Banjara Kalabra, 1799-ųjų spalio 16-oji

Namie sèdèsi – nieko neturèsi.

Sicilietiška patarlė*

* Siciliečių (Palermo) dialektui perteikti pasirinkta žemaičių tarmė kaip labiausiai besiskirianti nuo bendrinės kalbos. Už vertimą dėkoju Jogilei Teresai Ramonaitei. Verčiant banjariečių dialektą, skirtingą nei tekste gausiai vartojama siciliečių tarmė, pasirinkta Pasvalio krašto tarmė, siekiant nutolti tiek nuo bendrinės lietuvių kalbos, tiek nuo kitos pasirinktos – žemaičių – tarmės. Už Pasvalio krašto tarmės vertimą dėkoju Vilmai Bagdonaitei (čia ir toliau – vertėjos pastabos, nebent nurodyta kitaip).

Žemės drebėjimas – tai šnypštimas, kylantis nuo jūros, įsi-smelkiantis į naktį. Jis pučiasi, didėja, pereina į tylą skrodžiantį dundesį.

Žmonės miega namuose. Kai kurie išsibudina skimbčio-jant indams; kiti – trunkantis durims. Tačiau pradėjus drebėti sienoms pakilę jau visi.

Mūkimas, šunų lojimas, maldos, keiksmi. Kalnai purtos nuo savęs uolienas ir purvą, pasaulis verčiasi aukštyn kojomis.

Drebėjimo banga atsirita iki Pjetrališios kvartalo, sugrie-bia namo pamatus ir ima smarkiai purtyti.

Ignacijus atsimerkia, išplėštas iš miegų sienas purtančio drebulio. Žemos lubos, rodos, griūte griūva jam ant galvos.

Tai ne sapnas. Tai pati baisiausia tikrovė.

Priešais jį – dukterėčios Vitorijos lova, siūbuojanti tarp sienos ir kambario vidurio. Pašokčiojusi ant suolo, žemėn krinta metalinė skrynutė, sykiu nubilda ir šukos bei skustuvas.

Name aidi moters klyksmai.

– Gelbėkit, gelbėkit! Žemės drebėjimas!

Tasai riksmas jį pastato ant kojų. Bet Ignacijus nebėga. Pirma turi apsaugoti Vitoriją: jai vos devyneri, ji persigandusi. Jis nutempia ją po lova, kad ant galvos nekristų tinko gabalai.

– Pabūk čia, supratai? – prisako. – Niekur neik.

Ji linkteli. Iš siaubo neįstengia nė žodžio pratarti.

Paolas. Vinčencas. Džuzepina.

Ignacijus išlekia iš kambario. Koridorius, rodos, niekada nesibaigs, o juk jo – vos keli žingsniai. Siena traukiasi jam nuo delno, jis vėl įsiremia, bet ši kruta it gyvas daiktas.

Nusigauna iki savo brolio Paolo miegamojo. Pro langines skverbiasi šviesos ruoželis. Džuzepina, jo brolienė, jau iššokusi iš lovos. Ją išbudino motiniškas instinktas, perspėjęs, kad Vinčencui, kelių mėnesių vaikučiui, gresia pavojus. Ji mėgina paimti miegantį kūdikį iš lopšio, prikabinto prie lubų sijų, tačiau vytelių krepšys linguoja purtomas seisminių bangų. Moteris verkia iš nevilties, tiesia rankas, lopšys smarkiai siūruoja.

Nuslysta skraistė, apnuogindama jai pečius.

– Sūnel! Jis atain, Švenčiaus Mergela, padėk!

Džuzepinai pavyksta sugriebti kūdikį. Vinčencas plačiai atsimerkia, ima klykti.

Šioj sumaišty Ignacijus užmato šešėlį. Jo brolis Paolas. Jis pašoka nuo savo čiužinio, čiumpa žmoną ir išstumia ją į koridorių.

– Laukan!

Ignacijus sugrįžta.

– Palauk! Vitorija! – šūkteli.

Juodymėje po lova jis randa susirietusią Vitoriją, rankomis užsidengusią galvą. Paima ją ant rankų ir išbėga. Nuo sienų skyla tinko gabalai, žemės drebėjimas vėl gaudžia.

Mažoji, ieškodama saugaus prieglobsčio, taip įsikerta jam į marškinius, kad suraukia visą audinį. Iš to klaiko apdrasko jį.

Paolas stumia juos per slenkstį, laiptais žemyn.

– Čia, eikš.

Jie bėga į kiemo vidurį, drebėjimas pasiekia didžiausią stiprumą. Suspaudžia vienas kitą glėby, susiglaudžia galvomis, smarkiai užsimerkia. Jų penki. Visi čia.

Ignacijus meldžiasi, dreba ir viliasi. Jau baigiasi. Turi baigtis.

Laikas subyra į milijonus sekundžių.

Paskui, lygiai kaip prasidėjęs, dundesys aptyksta, galop visai numalšta.

Akimirką tetvyro naktis.

Tačiau Ignacijus žino, kad toji ramybė apgaulinga. Žemės drebėjimas – pamoka, kurią jam anksti teko išmokti.

Jis kilsteli galvą. Per marškinius junta Vitorijos paniką, į odą susmigusius nagus, jos drebulį.

Įžvelgia baimę brolienės veide, palengvėjimą brolio veide; mato Džuzepinos grybšni ieškant vyro rankos ir Paolą, iš jos išsprūstantį ir einantį prie namo.

– Dėkui Dievui, namas dar stovi. Rytoj dienos šviesoje pamatysim, kokios žalos pridaryta, ir...

Vinčencas nusprendžia kaip tik šią akimirką paleisti dūdas. Džuzepina jį sūpuoja.

– Nurimk, brangenybe mano, nurimk, – guodžia.

Ji prieina prie Ignacijaus ir Vitorijos. Džuzepina dar neatsigavusi iš siaubo: Ignacijus tai supranta iš sunkaus alsavimo, prakaito kvapo, baimės, sumišusios su naktinių marškinių muilo aromatu.

– Vito, kaip tu? Ar gerai jautiesi? – pasiteirauja Ignacijus.

Dukterėčia linkteli, bet nepaleidžia dėdės marškinių, dar tvirčiau įsikimba. Ignacijus jėga atplėšia jos rankutę. Jis supranta jos baimę: mergytė – našlaitė, jo brolio Frančesko dukra. Jiedu su žmona mirė prieš keletą metų, mergaitė liko

Paolo ir Džuzepinos globai: jie vieninteliai galėjo pasiūlyti jai šeimą ir stogą virš galvos.

– Aš čia. Būk rami.

Vitorija tylomis į jį padėbso, tada įsikimba į Džuzepiną, lygiai kaip į jį prieš akimirką, tarytum skenduolė.

Vitorija gyvena su Džuzepina ir Paolu nuo pat jų vestuvių prieš beveik trejus metus. Jos būdas – kaip dėdės Paolo: tylenė, išdidi, santūri. Tačiau šią akimirką ji – tik persigandęs vaikas.

Vis dėlto baimė turi daugybę kaukių. Ignacijus žino, kad, tarkim, jo brolis nesėdės vietoje ir neverks. Jis jau dabar, rankomis įsisprendęs į klubus, rūsčia išraiška žvelgia į kiemą ir kalnus, juosiančius slėnį.

– Šventoji Mergele, kiek visa tai truko?

Jo klausimas nugrimzta į tylą. Kiek vėliau Ignacijus atsako:

– Nežinau. Ilgai.

Mėgina numaldyti drebulį, purtantį jį iš vidaus. Jo veidas įsitempęs nuo išgąščio, žandikaulis nubarstytas šviesia dygia barzda, rankos plonos, dirglios. Jis jaunesnis už Paolą, o šis dargi ir atrodo vyresnis nei iš tiesų.

Įtampa sklaidosi lyg į kokį nuovargį, išryškinantį fizinius pojūčius: drėgmę, pykinimą, akmenukų dūrį į padus. Ignacijus basas, vienmarškinis, praktiškai nuogas. Jis nusibraukia plaukus nuo kaktos, įsižiūri į brolių, paskui – į brolienę.

Apsisprendžia akimirksniu.

Nudrožia prie namo. Paolas atskuba iš paskos, trukteli jį už rankos.

– Kur tu eini?

– Joms reikia antklodžių. – Ignacijus galva mosteli į Vitoriją su Džuzepina, sūpuojančia kūdikį. – Tu lik su žmona. Aš nueisiu.

Nelaukia atsakymo. Skubriai, bet atsargiai kopia laipteliais. Stabteli ant slenksčio, kad akys spėtų apsibrasti su prieblanda.

Lėkštės, rakandai, kėdės: viskas nukritę ant žemės. Šalia duonkubilio palei grindis dar sklando miltų debesėlis.

Jam nudiegia širdį: tekėdama už jo brolio Paolo, šį namą Džuzepina gavo kaip kraitį. Čia jų dviejų namas, tiesa, bet sykiu tai šilta vieta, kurioje jis jaučiasi priimamas. Siaubinga jį tokį matyti.

Sudvejoja. Žino, kas gali nutikti, jei žemės drebėjimas pasikartotų.

Bet tik akimirką. Įeina, nutempia nuo lovų antklodes.

Pasiekia savo kambarį. Aptinka krepšį, kuriame laiko darbo įrankius, pakelia nuo žemės. Galop randa geležinę skrynutę. Atidaro. Tamsoje žybteli vestuvinis jo motinos žiedas, rodos, norįs jį paguosti.

Įsikiša dėžutę į krepšį.

Jau išėjęs į koridorių, ant žemės užmato Džuzepinos skraistę: matyt, brolienė bėgdama ją pametė. Ji niekada su ja nesiskiria: nešioja nuo pat pirmos dienos, kai įžengė į jų šeimą.

Sugriebia ją, grįžta prie durų, atsisukęs į nukryžiuotąjį ant staktos persižegnoja.

Vos po sekundės žemė vėl ima drebėti.

*

– Šitas buvo trumpesnis, dėkui Dievui. – Ignacijus pasidalija antklodėmis su broliu; vieną paduoda Vitorijai. Galiausiai – skraistė.

Kai jai ją ištiesia, Džuzepina pasičiupinėja naktinius marškinius, apčiuopia nuogą odą.

– Bet...

– Radau ant žemės, – paaiškina Ignacijus, nuleisdamas akis.

Ji murmteli:

– Ačiū.

Apsigobia audeklu, tarsi ieškodama paguodos, galinčios apmalšinti tą neįprastą šaltį. Nerimo ir prisiminimų sukeltą drebulį.

– Nėra ko stypsoti lauke. – Paolas atlapoja tvarto duris.

Karvė priešindamasi silpnai mūkteli, jam tempiant ją už pavadžio ir pririšant kitoje pusėje. Paskui įžiebia aliejinę lempele. Palei sienas sukrauna šieno krūvelių.

– Vitorija, Džuzepina, sėskitės.

Tai globėjiškas gestas, Ignacijus šitai žino, o vis dėlto ištartas įsakmiu tonu. Moterys apspangusios spokso į dangų, į kelią. Jos visą naktį prastovėtų lauke, jei niekas joms nepasakytų, ką daryti. Tai šeimos galvos užduotis. Būti stipriam, saugoti: štai kaip elgiasi vyras, ypač toks kaip Paolas.

Vitorija ir Džuzepina sudrimba ant šieno krūvos. Mergaitė susigūžia kumščiais prisidengusi veidą.

Džuzepina žiūri į ją. Žiūri ir nenori prisiminti, tačiau atmintis klastinga, niekinga, ji sukyla iš širdies gelmių, užspaudžia jai gerklę ir įsitraukia praeitin.

Jos vaikystė. Jos tėvai – mirę.

Moteris stipriai užsimerkia, nuveja prisiminimą giliu atodūsiu. Ar bent mėgina. Prispaudžia prie savęs Vinčencą, paskui atsismaukia naktinius marškinius ir vaikutis iškart apžioja spenelį. Rankutės gniaužia jos ploną odą, nagai drasko apie aureolę.

Ji gyva, jos sūnus gyvas. Jis neliks našlaitis.

Užtai Ignacijus stirkso ant slenksčio. Stebeilija į namo si-
luetą. Tamsoje vis tiek ieško griuvimo ženklų, kokio įtrūkio,
ištrupėjusios sienos, bet neranda. Nenori tikėti, nedrįsta viltis,
kad *šįsyk* nieko nenutiko.

Jo motinos atminimas – vėjo gūsis naktyje. Mama juo-
kiasi, tiesia į jį rankas, o jis, mažutis, bėga prie jos. Dėžutė
krepšyje ūmai neregėtai apsunksta. Ignacijus paima ją, išsi-
traukia kaltinio aukso žiedą. Sugniaužia jį, ranką prisidėjęs
prie širdies.

– Mama.

Tylutėliai sušnibžda. Tai malda, galbūt paguodos pra-
šymas. Troškimas apkabinimo, nebepatirto nuo septynerių
metų. Nuo tada, kai žuvo jo motina Roza. Ėjo 1783-ieji, Dievo
bausmės metai, tais metais žemė drebėjo tol, kol Banjaroje liko
vieni griuvėsiai. Tasai klaikus drebėjimas, ištikęs Kalabriją ir
Siciliją, nusinešęs tūkstančius gyvybių, per vieną naktį pražu-
dė dešimtis žmonių vien Banjaroje.

Ir anuomet jiedu su Džuzepina laikėsi greta.

Ignacijus puikiai pamena. Liesa blyški mergaičiukė, be-
sispraudžianti tarp brolio ir sesers, žvelgia į du žemės kaubu-
rius, pažymėtus vienu kryžiumi: savo tėvus – jie žuvo miego-
dami, užspausti kambario griuvėsių.

Jis tuo metu stovėjo prie savo tėvo ir sesers; Paulas laikė-
si už jų sugniaužęs kumščius, niūriu žvilgsniu paauglio vei-
de. Anomis dienomis niekas neapraudojo vien savo mirusiųjų:
Džuzepinos tėvų, Džovanos ir Vinčenco Safjočių, laidotuvės
vyko tą pačią dieną kaip ir jo motinos, Rozos Belantoni, o su
jais buvo laidojama ir daugybė kitų banjariečių. Pavardės buvo
vis tos pačios: Barbarai, Spoličiai, Di Majai, Serdžiai, Florijai.

Ignacijus nukreipia žvilgsnį į brolienę. Tą akimirką, kai Džuzepina pakelia akis ir jų žvilgsniai susitinka, vaikiną supranta, kad ir ją gainiojasi prisiminimai.

Jiedu kalba viena kalba, išgyvena tą patį skausmą, širdyje nešiojasi tą pačią vienvatę.

*

– Reikėtų nueiti pažiūrėti, kas atsitiko kitiems. – Ignacijus mosteli į kalvą už Banjaros gyvenvietės. Tamsoje šviesos ten liudija esant namų ir žmonių. – Nejaugi nenori sužinoti, ar Matijai ir Paolui Barbarams nieko nenutiko?

Jo balse girdėti lengva dvejonė. Dvidešimt trejų jis jau suaugęs vyras, o vis dėlto judesiais Paolui primena vaiką, kuris slėpdavosi už namo, prie tėvo kalvės, kai jų tikroji motina jį išbardavo. Vėliau, *su ta kita*, naująja tėvo žmona, Ignacijus nė sykiu neverkė. Viso labo dėbsodavo į ją su pagiežinga neapykanta ir tylėdavo.

Paolas gūžteli pečiais.

– O kam? Jei namai stovi, tai ir jiems nieko nebus nutikę. Be to, naktis, tamsu, o Paljara toli.

Bet Ignacijus nerimastingai žvalgosi į kelią ir toliau už jo, į miestelį juosiančias aukštumas.

– Ne. Eisiu pažiūrėti, kas ten įvykę, – taria ir patraukia taku, vedančiu į Banjaros centrą, iš paskos koneveikiamas brolio.

– Grįžk! – šaukia anas, bet jis kilsteli ranką ir mosteli, kad ne, eisiąs į priekį.

Jis basas, vienmarškis, bet dėl to nesirūpina: nori sužinoti, kaip sesuo. Nusileidžia aukštuma, ant kurios įsikūrusi

Pjetrališia, ir netrukus pasiekia miestelį. Šen bei ten voliojasi tinko gabalai, stogo lūženos, nutrupėjusios čerpės.

Užmato bėgantį vyrą sužeista galva. Kraujas tviska deglo, kuriuo jis šviečiasi skersgatvį, liepsnoje. Ignacijus kerta aikštę, nudrožia gatvelėmis, kur grūdasi vištos, ožkos, kudašių nešan-tys šunys. Didžiulė sumaištis.

Kiemuose moterys ir vaikai kalba rožinį arba šaukia vieni kitus teiraudamiesi žinių. Užtai vyrai ieškosi kastuvų ir kaup-tukų, kraunasi krepšius su darbo įrankiais, vieninteliais daik-tais, padėsiančiais jiems išgyventi, vertingesniais už maistą ar drabužius.

Jis ima kilti taku, vedančiu į Granaro kvartalą, kur stovi Barbarų namas.

Ten, pakely, riogso akmens ir medžio lūšnos.

Kadaise čia stovėjo tikri namai: jis buvo mažiukas, bet dar gerai prisimena. Vėliau juos sugriovė 1783-ųjų žemės drebėji-mas. Kas galėjo, šiaip ne taip susirentė būstus iš to, ką pavyko išgelbėti. Kiti griuvėsiais pasinaudojo didesniems ir prašma-tnesniems namams susimūryti, kaip padarė jo svainis Paolas Barbaras, Matijos Florijos, jo sesers, vyras.

Pirmas žmogus, kurį jis išvysta, kaip tik ir yra ji, Mati-ja, sėdinti ant suolo basomis kojomis. Tamsios akys, griežtas žvilgsnis, į marškinius įsikibusi dukra Ana, glėby miegantis mažasis Rafaelė.

Tą akimirką Ignacijus joje įžvelgia savo motiną, jos tamsų gymį. Prieina, netardamas nė žodžio apkabina. Įtampa, veržu-si jam širdį, atlėgsta.

– Kaip jūs? Paolas, Vinčencas? O Vitorija? – Ji suima delnais jo veidą, pabučiuoja akis. Balse juntama verksminga

gaida. – Kaip Džuzepina? – Vėl jį apkabina, brolis užuodžia duonos ir vaisių kvapą, namų, švelnumo kvapą.

– Visi saugūs, dėkui Dievui. Paolas ją su vaikais įtaisė tvarte. Atėjau pažiūrėti, kaip tu... kaip jūs.

Iš už namo išlenda Paolas Barbaras. Jo svainis. Jis tempiasi už kamanų asilą.

Matija įsitempia, Ignacijus ją paleidžia.

– O, gerai. Jau ėjau ieškoti jūsų su broliu. – Jis įkinko gyvulį į vežimaitį. – Reikia važiuot į uostą patikrinti laivo. Nieko, kad būsi tik tu.

Ignacijus skėsteli rankomis, paleidžia atklodę.

– Šitaip? Aš pusnuogis.

– Negi gėdijiesi?

Paolas žemaūgis, kresnas. Jo svainis – lieknas, judraus, jauno kūno. Matija išeina priekin, stabdoma prie jos besispauzdžiančių vaikų.

– Komodoj yra drabužių. Gali apsivilkti...

Vyras ją užtildo:

– A tavės aš klaus, kam amžinė kėš sava trygraš? O tu lipk į vežimą, greičiau. Po to, kas nutiko, niekas nežiūrės, kaip tu apsirengęs.

– Matija tik norėjo man padėti, – užstoja ją Ignacijus. Negali žiūrėti į ją tokią, nunarinusią galvą, pažeminimo įraudintais skruostais.

Svainis išoka į vežimą.

– Mano žmona labai jau daug kalba. Važiuojam.

Ignacijus jau ruošiasi atsikirsti, bet Matija maldaujamu žvilgsniu jį sustabdo. Jis puikiai žino, kad Barbaras nieko negerbia.